

นำ 'อัตลักษณ์
ท้องถิ่น' >11
ต่อยอด
สู่พัฒนาสินค้า
วัฒนธรรม
ร่วมสมัยยั่งยืน

นำ 'อัตลักษณ์ท้องถิ่น' ต่อยอด สู่พัฒนาสินค้าวัฒนธรรม ร่วมสมัยยั่งยืน

ลานบ้านกลางเมือง

● บุรพา โชติช่วง

สินค้าทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกในตลาดท่องเที่ยวแล้วมียอดขายสูง ยิ่งสินค้าชนิดนั้นมีความโดดเด่นในเชิงอัตลักษณ์ สื่อลักษณะของชุมชนท้องถิ่นย่อมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว เพื่อซื้อไว้เป็นที่ระลึก ครั้งหนึ่งเคยมาเที่ยวที่นี่ หรือจะเป็นของฝากทางคุณค่าก็ตาม และนั่นยังทำให้สินค้าชนิดนั้นสร้างมูลค่าในราคาซื้อขายได้ในมุมเศรษฐกิจวัฒนธรรมสร้างสรรค์ กระนั้นก็ดี

จะอย่างไรให้สิ่งที่เรียกว่าเสน่ห์ในอัตลักษณ์ของชุมชน นำมาออกแบบหรือดีไซน์ให้ร่วมสมัย สร้างมูลค่าสินค้าทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมให้ยั่งยืนอีกด้วย

อย่างเช่น โครงการฝึกอบรมการเรียนรู้ "อัตลักษณ์ชุมชน สู่อุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน" ออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สศร.) โดย นายอิทธิพล คุณปลื้ม รมว.วัฒนธรรม กล่าวเปิดฝึกอบรมฯ ไปเมื่อเร็วๆ นี้ว่าโครงการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยเพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม มีแนวทางนำความรู้ด้านศิลปะร่วมสมัยมาออกแบบสร้างสรรค์ให้กลายเป็นสินค้า

และบริการทางวัฒนธรรมจึงอยากให้ทุกจังหวัดได้ดำเนินการ เพื่อนำอัตลักษณ์ของชุมชนแต่ละแห่งมาต่อยอดสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ได้ โดย สศร.จะจัดวิทยากรให้ความรู้ จากนั้นให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด (สวจ.) ประสานงานคนในชุมชน ลงพื้นที่ค้นหาอัตลักษณ์และนำเสนอผลงาน โดยใช้เวลาทำงานประมาณ 6 เดือน ฝึกอบรมในหลักสูตรเดือนละ 2 ครั้ง โดยช่วงท้ายของโครงการประมาณเดือนพฤษภาคมและมิถุนายน จะเป็นการนำเสนอผลงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการ นำอัตลักษณ์ในชุมชนมาพัฒนาเป็นสินค้าหรือการบริการทางวัฒนธรรมใน

ลักษณะที่เหมือน หรือไม่เหมือนกันก็ได้
รมว.วัฒนธรรม กล่าวแนวทางการ
จัดทำโครงการหลักๆ มี 3 ฐานการดำ
เนินงาน ได้แก่ 1. Area Based ดำเนิน
การโดยใช้ลักษณะของพื้นที่ในการ
กำหนดคัลเลอร์ และเส้นทางสาย
วัฒนธรรมตามภูมิภาค 2. เรื่องของ
Project Based เป็นการนำโครงการเป็น
ตัวตั้งในการขับเคลื่อน โดยได้เห็นผล
สำเร็จของโครงการ 4DNA มาแล้ว ซึ่ง
ทาง สคร. ได้ดำเนินการเป็นเวลา 3 ปี ใน
12 จังหวัด ทำให้เห็นผลเป็นรูปธรรม
ภาคเอกชนในแต่ละจังหวัดนำไปต่อยอด
สร้างคุณค่าโดยการนำอัตลักษณ์จากผล
งานการออกแบบที่ได้ ไปพัฒนารูปแบบ
สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ รวมถึง

โครงการอื่นๆ ที่กระทรวงวัฒนธรรมได้
จัดทำขึ้น อย่างเช่นโครงการชุมชนคุณ
ธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอ
เพียง ยกระดับจนกลายเป็น บวร On
Tour และ 3. ให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคล
และในเรื่องของการดำเนินกิจกรรม
ในสายอาชีพเดียวกันด้วย

“การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการ
พัฒนาที่ไม่ได้เป็นเพียงแค่ช่วงเวลาเดียว
แต่ยังสามารถส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นในแต่
ละยุคสมัยได้ สิ่งเหล่านั้นคือการพัฒนา
คุณภาพชีวิต รายได้ เศรษฐกิจ จากทุน
ทางวัฒนธรรมและรากเหง้าที่สังคมถา
มหากันมาตลอด การต่อยอดทุนทาง
วัฒนธรรมจึงเป็นโครงการที่เหมาะสม
กับสภาวะปัจจุบัน และต่อยอดจากความ

สำเร็จจากโครงการที่เคยทำแล้ว ที่สำคัญ
คือเข้าถึงผ่านทาง สวจ. และต่อยอดไป
ได้อีกในระยะที่ 2 และ 3 บรรจุเป็นโครง
การหลักในปีงบประมาณ 2565 ในการ
ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม เป็นการส่งเสริม
ทั้งคนดี สังคมดี มีรายได้เมื่อเศรษฐกิจ
ดีขึ้นก็จะเกิดการพัฒนาคอนาภาพชีวิต
ที่ยั่งยืน” นายอิทธิพล รมว.วัฒนธรรม
กล่าว

นำอัตลักษณ์ท้องถิ่นต่อยอดสู่การ
พัฒนาสินค้าวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ยั่งยืน

“อิทธิพล” รับลูกบรรจ ขรก.-ปรับงานวัฒนธรรม

นายอิทธิพล คุณปลื้ม รมว.วัฒนธรรม กล่าวว่า ตามที่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชานายกรัฐมนตรีเร่งรัดให้ทุกกระทรวงดำเนินการสรรหาบรรจุข้าราชการทดแทนในตำแหน่งที่เกษียณ และตำแหน่งที่ว่างลงนั้น ในส่วนกระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) ได้ทำแผนงานบรรจุข้าราชการในตำแหน่งที่ว่างอยู่ตั้งแต่ปลายเดือน ธ.ค. 63 โดยอยู่ระหว่างการเปิดรับสมัครข้าราชการ ส่วนข้าราชการที่เพิ่งบรรจุแต่งตั้งไปแล้ว กำลังจะเปิดอบรมให้ความรู้และสร้างทัศนคติที่ดีในการดำเนินงานวัฒนธรรม ใ้มุ่งทำงานด้วยความทุ่มเท รับผิดชอบ เสียสละ และงานต้องมีความสอดคล้องกับสถานการณ์การใช้ชีวิตของประชาชนในยุคนิวโนมอล

นายอิทธิพลกล่าวอีกว่า นอกจากนี่ยังเตรียมการเปิดรับการสรรหาข้าราชการตำแหน่งบริหารระดับต้นที่ว่างอยู่ทดแทนผู้ที่ได้เลื่อนขั้นไปเป็นผู้ตรวจราชการ หลังจากที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ ซึ่งจะเปิดสอบได้ทันทีภายในหนึ่งสัปดาห์และจะเข้าสู่กระบวนการสอบสัมภาษณ์เพื่อบรรจุแต่งตั้งในสัปดาห์ต่อไปอย่างไรก็ตาม ขณะนี้ตนได้ปรับการทำงานในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 โดยเน้นให้บุคลากรวัฒนธรรมมาสร้างองค์ความรู้และประสานเครือข่ายทางวัฒนธรรม ทั้งสภาวัฒนธรรม ศิลปิน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน แต่เมื่อสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายลงแล้วก็จะมีการดำเนินงานเชิงรุกตามที่ได้เตรียมการเอาไว้ ซึ่งจะลงพื้นที่ในต่างจังหวัดถี่มาก เพื่อพบปะเครือข่ายสร้างความเข้าใจ สร้างเครือข่ายของชุมชนต่างๆ โดยโครงการที่เราจะเร่งขับเคลื่อนก่อนเป็นการสนับสนุนและพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน หรือ CPOT

ให้สามารถยกระดับสินค้า

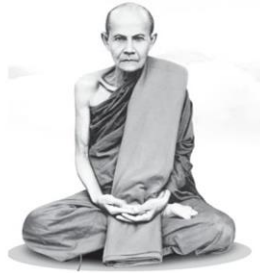
ให้มีคุณค่า มีมูลค่าเพิ่ม

ให้ได้มากกว่า ร้อยละ 10.

จิปาถะวัฒนธรรม

👁️ นามยกออก

ศุกร์ที่ 22 มกราคม พุทธศักราช 2564 ปฏิทินจันทรคติ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 3 ปีชวด ..๐๐.. น้อมรำลึก พระอาจารย์ มั่น ฐริทัตโต 151 ปีชาตกาล พระเถระ นุเถระสายวิปัสสนากรรมฐาน ที่พุทธ ศาสตนิกรชนชาวไทยให้ความเคารพนับถือ ด้านกระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมการ ศาสนาร่วมกับหน่วยงานต่างๆ จัดพิธี บำเพ็ญกุศล เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2564 ณ วัดบรมนิวาสราชวรวิหาร เขตปทุม วันกรุงเทพฯ ทั้งถ่ายทอดกิจพิธีผ่านออน ไลน์ ทั้งนี้ พระอาจารย์มั่น ฐริทัตโต ได้ รับการยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลก สาขาสันติภาพ จากองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง

สหประชาชาติ (ยูเนสโก) ...๐๐.. ที่กระทรวงวัฒนธรรม อิทธิพล คุณ ปลัด รมว.วัฒนธรรม พร้อมด้วย ยูพา ทวีวัฒนะกิจบวร ปลัด ก.วัฒน ธรรม เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการระดับชาติเพื่อเตรียมการ จัดการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปค และการประชุมที่เกี่ยวข้อง ในช่วงที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเอเปค ปี พ.ศ. 2565 ผ่านระบบการประชุมทางไกล (Zoom) โดยมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์ โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุม อังคารที่ผ่านมา ..๐๐..

บทบาท กิตติพันธ์ พานสุวรรณ รองปลัด ก. วัฒนธรรม กับภารกิจงานที่ปลัดฯ มอบหมาย ทำหน้าที่แทนแล้ว ยังดูงานเอกสารของสำนัก ปลัดฯ กองกลาง กองกฎหมาย กองการต่าง ประเทศ ไปจนถึงภาพรวมงานทุกกรม ศาสนา ศิลปากร ส่งเสริมวัฒนธรรม ร่วมสมัย สถาบันบัณฑิต ยังมีกองกรมไหนตกหล่นที่ยัง ไม่ได้ดูอีกไหม ..๐๐.. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หลัง ชาวบ้านกุดตาใกล้ หมู่ 4 ต.สายนาวัง อ.นาคู จ.กาฬสินธุ์ ชูดพบเสาหินทรายเสมาแปดเหลี่ยม จำนวน 2 หลักร้านักศิลปากรที่ 9 อุดรราชธานี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เข้าตรวจ สอบเก็บข้อมูลรายละเอียดเพื่อดำเนินการขุด ค้นทางโบราณคดี ด้าน ประทีป เพ็งตะโก อธิบดี

กิตติพันธ์ พานสุวรรณ

กรมศิลปากร บอกเบื้องต้นท้องถิ่นแจ้งความประสงค์จะเก็บรักษา
เสมาหินทั้งสองหลักไว้ในพื้นที่ โดยจะดำเนินการขออนุญาตกรม
ศิลปากรตามข้อกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาให้เป็น
แหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่นต่อไป ..●●.. ฝ่าวิกฤติโควิดระลอกใหม่ **วิมล
ลักษณ์ ชูชาติ** ผอ.สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยปรับแผนกิจกรรม
ศิลปะ ใช้ทุกแพลตฟอร์มออนไลน์ของสำนักฯ เป็นสื่อกลางเผยแพร่
ผลงานเครือข่ายศิลปินร่วมสมัย ทั้ง 7 สาขา ทัศนศิลป์ สถาปัตยกรรม
วรรณศิลป์ ดนตรี ฯลฯ รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ อาทิ งานประดิษฐ์
การฝึกทักษะ การแสดงดนตรี งานวิชาการ จากเครือข่ายมาเผยแพร่
เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างรอบด้าน ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ
ในการสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ได้ในขณะหยุดอยู่บ้าน ฝ่าฟันกับ
ปัญหาต่างๆ ไปด้วยกัน แล้วพบกันใหม่ ..●●

'ระบำโควิด' รร.ราชประชานุเคราะห์ 20 ประยุกต์การแสดงให้ความรู้ป้องกันโรค

สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ยังคงระบาดอย่างต่อเนื่อง และไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุดลงง่าย ๆ ดังนั้นการให้ความรู้ในการป้องกันการระบาดของโรคนี้นั้น ไม่ว่าจะผ่านช่องทางใดก็ตาม จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เราทุกคนห่างไกลจากโรคร้ายที่กำลังแพร่ระบาดไปทั่วโลกอยู่ในขณะนี้

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 ต.สลุย อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร เป็นอีกหนึ่งสถานศึกษาที่นำความรู้ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มาประยุกต์เข้ากับกิจกรรมการแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่แก่นักเรียนและประชาชนในจ.ชุมพร ได้อย่างน่าสนใจ

ครูอนุรักษ จันทสุวรรณ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จ.ชุมพร เล่าว่า ช่วงที่โรคโควิด-19 ระบาดในไทยระยะแรก เดือน ม.ค.-มี.ค. 2563 ในพื้นที่จ.ชุมพรยังไม่พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 และกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้

จัดขึ้นเช่นเดิม แต่ผู้จัดกิจกรรมกำหนดให้ทุกฝ่ายทุกคนที่มาร่วมและชมกิจกรรมปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างเคร่งครัด ดังนั้นคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์นำโดย ครูวัชรวิไลพรพา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะฯ

ทั้งได้รับการสนับสนุนจาก นายรังสิวุฒิ หมุดยะฝา ผอ.โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 ในการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 เช่น การสวมหน้ากากอนามัย ใช้แอลกอฮอล์ล้างมือบ่อย ๆ เว้นระยะห่าง เข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักข้อปฏิบัติ พร้อมกำชับให้ปฏิบัติตามมาตรการของสธ.อย่างเข้มงวด อีกทั้งเวลาที่นักเรียนออกไปแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ตามงานต่าง ๆ ก่อนเริ่มแสดงครูจะขึ้นเวทีพูดเกริ่นนำเกี่ยว

กับข้อปฏิบัติในการป้องกันโรคโควิด-19 หลังจากนั้นจะเป็นการแสดง "ระบำโควิด" ซึ่งเป็นการรำถวายที่มีเนื้อหา คำร้องสอดแทรกความรู้ป้องกันโรคโควิด-19 เพื่อให้ความรู้กับผู้ที่มาชมการแสดง ก่อนที่จะมีการแสดงในชุดอื่น ๆ ต่อไป

"การนำเอาความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันโรคโควิด-19 เข้าไปแทรกไว้ในกิจกรรมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม

เดลินิวส์

Daily News
Circulation: 500,000
Ad Rate: 2,100

Section: กีฬา/-

วันที่: ศุกร์ 22 มกราคม 2564

ปีที่: -

ฉบับที่: 26034

หน้า: 16(ล่างซ้าย)

Col.Inch: 89.42 Ad Value: 187,782

PRValue (x3): 563,346

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: กระดานดำ: 'ระบอบโควิด' รร.ราชประชานุเคราะห์ 20 ประยุกต์การแสดงให้ความรู้ป้องกันโรค

ของโรงเรียนเวลาออกแสดงตามงาน

ต่าง ๆ ก็เพื่อนำเรื่องของ
ดนตรีและนาฏศิลป์มารับ
ใช้สังคม ช่วยเผยแพร่
ความรู้สู่สังคม ชาวบ้านได้รู้ข้อปฏิบัติระมัดระวังป้องกัน
ตนเอง ปลุกฝังให้นักเรียนมีจิตอาสาและรู้จักช่วยเหลือ
ชุมชนด้วย” ครูอนุรักษ์ กล่าว

ขณะที่เยาวชนที่ได้รับรางวัล “วัฒนธรรมคุณากร”
เยาวชนผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี
2563 “เพลง” น.ส.ณิกานต์ เตียวเชียง นักเรียนชั้น
ม.6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 เล่าว่า เข้าร่วม
กิจกรรมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมให้ความรู้ป้องกันโรค

โควิด-19 ทั้งช่วยครูฝึกสอนรุ่นน้องและเป็นผู้นำทีม
นักเรียนของโรงเรียนร่วมกับชาวบ้านชุมชนคุณธรรมวัดคู
จุด และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร จัดทำหน้ากาก
อนามัยถวายพระสงฆ์เพื่อป้องกันโรคโควิด-19 และ
นอกจากนี้ ยังได้นำความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกัน
โรคโควิด-19 ไปแนะนำที่บ้านและชาวบ้านด้วย

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จ.ชุมพร นับเป็น
อีกหนึ่งตัวอย่างของสถานศึกษาที่มีการบูรณาการการเรียน
การสอนและกิจกรรมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม เข้ากับ
ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 เพื่อเผยแพร่ไปสู่
นักเรียนและประชาชนในจ.ชุมพร ได้อย่างน่าชื่นชม.

นาฏกรรมแห่งรัฐ

ยกย่องแม่ข้าวเป็น 'แม่โพสพ'

ทำขวัญข้าว "วันกำฟ้า" ประเพณีของชุมชนดั้งเดิม ถูกยกเป็นนาฏกรรมแห่งรัฐเพื่อสถาปนาแม่ข้าวเป็น "แม่โพสพ"

พิธีทำขวัญข้าวตามประเพณีของชุมชน มีมานานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายพันปีมาแล้ว โดยมีได้กำหนดวันตายตัว (เหมือนที่กำหนดในปัจจุบัน) แต่ทำเมื่อชุมชนแต่ละแห่งตกลงร่วมกันกำหนดวันใดวันหนึ่งของเดือน 3 (มกราคม-กุมภาพันธ์)

เมื่อชุมชนมีการค้าทางไกลและการค้าโลก จนมั่งคั่งเติบโตเป็นบ้าน

เมืองขนาดใหญ่ระดับ "รัฐ" ทำขวัญข้าวของชุมชนดั้งเดิมก็ยังสืบเนื่องพิธีกรรมไม่ขาดสาย กระทั่งถูกยกเป็นนาฏกรรมแห่งรัฐตั้งแต่สมัยก่อนอยุธยา สืบเนื่องถึงสมัยอยุธยา

ทำขวัญตามประเพณีพิธีกรรมของชุมชน ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นภาษาคักดีลือที่ว่า "พิธีธำเนย์เทาะห์" แปลว่าพิธีเผาข้าว [ธำเนย์เทาะห์ แปลว่า เผาข้าว มีรากจากภาษาสันสกฤต ธาเนย แปลว่า ข้าว, เทาะห์ แปลว่า เผา (กลายคำจาก ทท แปลว่า เผา,ไหม้)] เพื่อสถาปนาแม่ข้าวของชาวบ้านเป็น "แม่โพสพ" ด้วยนาฏกรรมแห่งรัฐเพื่อความมั่นคงทางอาหารและการเมืองการปกครอง เป็นการแสดงความมีอำนาจควบคุมและบันดาลความอุดมสมบูรณ์ในพืชพันธุ์ข้าวปลาอาหารให้เป็นที่รับรู้ของสังคมสมัยนั้น ในช่วงเวลาสำคัญเดียวกับชาวนาร่วมกันทำขวัญข้าว โดยเพิ่มให้มีพิธีกรรมคักดีลือและอลังการ ได้แก่ เผาศพแม่ข้าวและสถาปนาแม่ข้าวเป็นแม่โพสพ

การสถาปนาแม่ข้าวเป็นแม่โพสพดำเนินตามความเชื่อของอุษาคเนย์ในลัทธิเทวราช อันมาจากการประสมประสานความเชื่อดั้งเดิมเรื่อง "ขวัญ" ในศาสนาผี กับความเชื่อเรื่อง "วิญญาณ" และ "เทาะห์" ที่รับเข้าใหม่ๆ จากอินเดียทางศาสนาพุทธกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ราวหลัง พ.ศ.1000

แม่โพสพ คือแม่ข้าวที่ได้รับยกย่องเป็นเทวีข้าว มีความหมายโดยรวมว่าหญิงเป็นใหญ่มีอำนาจทั้งน้ำและดิน สามารถบันดาลความอุดมสมบูรณ์ในพืชพันธุ์ธัญญาข้าวปลาอาหารและโชคกลางทั้งปวง ความเขียนเหล่านี้เกี่ยวข้องกับใกล้เคียงทั้งแม่โพสพ, แม่ศรี, แม่นาค แล้วอยู่ในความเชื่อและความทรงจำสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน ส่วนแม่ข้าวถูกลืมจนไม่มีใครรู้จักอีกแล้ว [แม่โพสพ ลายเส้นจากบทความเรื่อง "แม่โพสพ" ของเสฐียรโกเศศ ในศิลปการ นิตยสารของกรมศิลปากร ปีที่ 3 เล่ม 1 (มิถุนายน 2492) หน้า 76-84]

นาฏกรรมแห่งรัฐ

ธำเนย์เทาะห์ เผาข้าว เท่าที่พบร่องรอยจากเอกสารหลายเล่มสรุปพิธีกรรมได้ 3 ขั้นตอน คือ สูขวัญข้าว, เผาข้าว, เลี้ยงหาย

1. **สูขวัญข้าว** หมายถึงหมอบัญ (คือ "อาจารย์") เริ่มพิธีสูขวัญข้าวด้วยการขับลำคำคล้องจองสูขวัญแม่ข้าวพร้อมประพรมน้ำหอมดอกไม้อัล "พนมรวง" หรือ "พนมข้าว" (คือ พนมรวงข้าว หมายถึงรวงข้าวที่มัดรวมเป็นพุ่มหรือพ่อน มีเมล็ดข้าวติดตรงเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนของแม่ข้าว)
2. **เผาข้าว** แทนพนมรวงข้าว (หลังเสร็จสูขวัญข้าว) ไปลานเผาข้าว

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 480

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 22 - พุธที่สัปดาห์ 28 มกราคม 2564

ปีที่: 41

ฉบับที่: 2110

หน้า: 77(เต็มหน้า)

Col.Inch: 91.89 Ad Value: 44,107.20

PRValue (x3): 132,321.60

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: สุจิตต์ วงษ์เทศ: นาฏกรรมแห่งรัฐ ยกย่องแม่ข้าวเป็น 'แม่โพสพ'

เพื่อทำพิธีเผาข้าว เรียกในทททศาสนาว่า "สังโพน" หมายถึง ส่งพระโพศพรราชขึ้นฟ้าด้วยการเผาศพ

เผาข้าว คือ เผาศพแม่ข้าว หมายถึง แม่ข้าวที่ถูกทำให้ตายจากการเกี่ยวข้าว (เดือนอ้าย) แล้วเก็บซากศพไว้ บัดนี้ได้เวลาเชิญศพแม่ข้าวขึ้นเผาตามพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่เพิ่งรับเข้ามาใหม่จากอินเดีย โดยจุดไฟเผารวงข้าวที่มีเมล็ดข้าวเปลือกเต็มรวง

ความเชื่อดั้งเดิมทางศาสนาผีที่มีสืบมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายพันปีแล้วคือ แม่ข้าวตาย ส่วนขวัญแม่ข้าวไม่ตาย แต่ยังมีชีวิตต่างมิติที่จับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น สำหรับรวงคือรวงข้าวไม่ได้เผาที่ถูกเก็บไว้ในยุ้งหรือเล้า เพราะไม่มีประเพณีเผาศพ

สถาปนาแม่โพสพ หมายถึง แม่ข้าวถูกสถาปนาตามความเชื่อลัทธิเทวราชขึ้นเป็นแม่โพสพเมื่อทำพิธีเผาศพแม่ข้าว เสมือนขวัญของแม่ข้าวถูกเชิญขึ้นฟ้าไปรวมพลังเป็นหนึ่งเดียวกับเทวชนสวรรค์นามว่าพระโพศพรราช แล้วถูกเรียกตามความเชื่อท้องถิ่นว่าแม่โพสพ

3. เสี่ยงทาย ตำราพระราชพิธีเท่ากับตำราทททพิธิบอกว่าเป็นพิธีกรรมที่พระมหากษัตริย์ทรงกระทำก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว คือ เสด็จไปทรงเสี่ยงทายด้วยข้าวสุกที่สุกแล้ว คนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งขุนนางจัดไว้ให้ซ่อนซ่อนอยู่ในที่ไม้เปิดเผย ได้ชี้ควายกรูพร้อมกันออกไปแย่งชิงฉัตรรวงข้าว ซึ่งฉัตรรวงข้าวเป็นการละเล่นเสี่ยงทาย ถ้าเข้าชิงได้จากทิศใดจะมีคำทำนายฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่? อย่างไร? (กิจกรรมนี้มีร่องรอยพบในคำให้การขุนหลวงหาวัด (ฉบับหอสมุดแห่งชาติ))

เรื่องทิศทางเข้าซึ่งฉัตรแล้วมีคำทำนายเป็นกิจกรรมเสี่ยงทายที่พัฒนาจากความเชื่อวันเก่าฟ้าของชาวนาดั้งเดิมคอยฟังทิศทางเสี่ยงฟ้าร้องแล้วมีคำทำนาย นอกจากเสี่ยงทายแล้ว ยังมีพรสพหลายอย่างหลอင့်ด้วย

[รายละเอียดมากกว่านี้ ดูในบทความเรื่อง แม่โพสพ "เทวีข้าว" ฐานานุกรม มาจากแม่ข้าวในศาสนาผี ของสุจิตต์ วงษ์เทศ มติชนสุดสัปดาห์ออนไลน์ วันจันทร์ที่ 8 มิถุนายน 2563]

"แม่โพสพ"

ชื่อใหม่ของแม่ข้าวในลัทธิเทวราช

คว่า "แม่โพสพ" พบเก่าสุดก่อนสมัยอยุธยา ในพระไอยการเม็ดเสร็จ พ.ศ.1884

ชื่อดั้งเดิมของแม่โพสพคือแม่ข้าว เป็นชื่อเขียนในศาสนาผี หมายถึงผีขวัญบรรพชนต้นโคตรของข้าว ครั้นหลังรับวัฒนธรรมอินเดียแม่ข้าวถูกเรียกว่าแม่โพสพ ซึ่งเท่ากับเจ้าแม่ข้าวได้รับยกย่องเป็นเทวีข้าวและความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ เพราะข้าวในสมัยดั้งเดิมเป็นสิ่งแสดงความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ที่ได้จากดินและน้ำ

"แม่โพสพ" เป็นคำกลายจาก "พระโพศพ" พบในทททศาสนา (โคลงต้น บท 203 และ ฯลฯ) สมัยอยุธยาตอนต้น มาจากคำภาษาสันสกฤตว่าโพศพรณะ (ไวศรวงษะ) ตรงกับคำภาษาบาลีว่าเวสสุวรรณ แต่ในไทยเรียก 2 ชื่อ คือ ท้าวเวสสุวรรณ กับ ท้าวภูเวร

"พระโพศพ" ต่อมาถูกเรียกว่า "แม่โพสพ" แล้วเป็นที่รู้จักกว้างขวางกลบนามพระโพศพสืบจนปัจจุบัน

ลัทธิเทวราชยกแม่ข้าวเป็นแม่โพสพ หมายถึง เผาศพแม่ข้าวเพื่อส่งผีขวัญแม่ข้าวขึ้นฟ้าไปรวมพลังเป็นหนึ่งเดียวกับ

แม่ศรี เป็นเทวีข้าวมีอำนาจทั้งน้ำและดิน สามารถบันดาลความอุดมสมบูรณ์ในพืชพันธุ์ธัญญาข้าวปลาอาหารและโชคลาภทั้งปวง มักพบในรัฐใกล้เคียงที่มีการค้าเดินสมุทรกับดินแดนโพ้นทะเล ได้แก่ ชาว (อินโดนีเซีย), กัมพูชา, ไทย ฯลฯ แต่ไม่พบบริเวณลุ่มน้ำโขงตอนบน เช่น อีสาน, ลาว เป็นต้น

นาม "แม่ศรี" น่าจะรับจาก "พระศรี" อีกพระนามหนึ่งของพระลักษมี ผู้ทรงเป็นชายาพระวิษณุ (พระนารายณ์) และเป็นที่ยูจกกัน ในอาณาจักรของพระศรีว่าทรงเป็นผู้บันดาลความอุดมสมบูรณ์และโชคลาภทั้งปวง ซึ่งมีความหมายที่รับรู้กันทุกรัฐว่า "เทวีข้าว"

ในวัฒนธรรมชาว (อินโดนีเซีย) แม่ศรีถูกเรียกว่า "เทวีศรี" (Dewi Sri) เป็นเทวีข้าวและความอุดมสมบูรณ์กับโชคลาภทั้งปวง พบหลักฐานเก่าสุดเป็นประติมากรรมรูปเทพนรีทรงถือรวงข้าว ฝีมือช่างแบบชวาภาคตะวันออก อายุราว พ.ศ.1600-1800

(ภาพบน) เทวีศรีถือรวงข้าว ประติมากรรมฝีมือช่างชวาภาคตะวันออก อายุราว พ.ศ.1600-1800 [ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่ Tropen Museum ประเทศเนเธอร์แลนด์ (ภาพจาก : https://en.wikipedia.org/wiki/Dewi_Sri#/media/File:COLLECTIE_TROPENMUSEUM-UM_Beeld_van_Dewi_Sri_de_rijstgo-din_TMnr_60016918.jpg)]

เทวชนสวรรค์ คือพระโพศพ แต่หลังจากนั้นคนทั่วไปเลื่อมใสเรียกเป็นเพศหญิงตามความเชื่อเดิมว่าแม่โพสพ ซึ่งเท่ากับแม่ข้าวถูกยกเป็นแม่โพสพ ทั้งนี้เป็นพิธีกรรมผสมกลมกลืนระหว่างความเชื่อศาสนาผีของพื้นเมืองกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจากอินเดีย ส่งผลให้มีความเชื่อว่าแม่ข้าวเป็นแม่โพสพเมื่อหลังการเผาศพผีขวัญของแม่ข้าวถูกเชิญขึ้นฟ้ารวมพลังเป็นหนึ่งเดียวกับพระโพศพบนสวรรค์ ●

โศกนาฏกรรมของสองเจ้านาง หลังเหตุการณ์กบฏเงี้ยวเมืองแพร่

ปริศนาโบราณคดี

เพ็ญสุภา สุขคตะ

มุมมองต่อคำว่า “กบฏ” สามกระแส

ป หน้า (พ.ศ.2565) จะครบรอบ 120 ปี เหตุการณ์กบฏเงี้ยวเมืองแพร่ ดิฉันได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องดังกล่าวกับนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหลายท่านที่มีความคิดเห็นอย่างไรกันบ้าง

ได้คำตอบเห็นพ้องตรงกันว่า อยากให้สถานการณ์ศึกษาของรัฐบาลจับมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และภาคเอกชน ร่วมกันเป็นเจ้าภาพเปิดเวทีสัมมนาทางวิชาการเพื่อชำระสะสางข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปมปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นกิจจะลักษณะเสียที

เนื่องมาจากปัจจุบันเกิดความสับสนทางด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันอยู่หลายกระแส ล้วนกล่าวกันไปคนละทิศละทาง แล้วแต่ฐานของคติ อคติ หรือมายาคติ ดิฉันพอจะจับเค้าได้ว่ามีอยู่ 3 กระแสหลักๆ ดังนี้

กระแสแรก เป็นกลุ่มนักประวัติศาสตร์รุ่นเก่า และอาจหมายถึงทายาทเจ้าหลวงเมืองแพร่บางท่าน ที่รู้สึกไม่สบายใจต่อการเป็น “จำเลยทางประวัติศาสตร์” หลายท่านไม่ประสงค์จะให้มีการต่อยุ่เหตุการณ์อันอัปยศดังกล่าวอีก

กระแสที่สอง ราวสี่ทศวรรษที่ผ่านมาภายใต้การนำของ “เสรี ชมภูมิ่ง” นักเขียนนักหนังสือพิมพ์ชื่อดังเมืองแพร่ได้เปิดประเด็นใหม่ว่า “เจ้าหลวงเมืองแพร่ไม่ใช่กบฏ” เพราะคำว่า “กบฏ” มีนัยหมายถึงความกระด้างกระเดื่อง ความไม่จงรักภักดีต่อสถาบันหลักของสยาม

เกิดการขบวนการขับเคลื่อนขออโหสิให้ช่วยกันเปลี่ยนใช้คำว่า “กบฏ” แต่ควรใช้คำว่า “เหตุการณ์จลาจลเงี้ยวปล้นเมืองแพร่” แทน ต่อมาจะมีการเปิดเผยความลับสุดยอดจากลูกหลานที่เป็นเชื้อสายเจ้านายเมืองแพร่คนหนึ่งชื่อ “นายรัตน วั่งซ้าย” ว่า

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เจ้าหลวงเมืองแพร่ร่วมลงมือกระทำกับพวกเงี้ยว นั้น แท้จริงเป็นเพียงแผนการ “ล่อ

พวกเงี้ยวภายใต้บังคับอังกฤษ” ให้ออกมาจากถ้ำเพื่อจะได้ยึดเยียดข้อหากบฏให้ เนื่องจากช่วงนั้นสยามไม่พอใจพวกเจ้าอาณานิคม

และเจ้าหลวงเมืองแพร่ก็ให้ความร่วมมือกับสยามเป็นอย่างดี แล้วยังร่วมมือเปิดทางให้พวกเงี้ยวเหิมเกริม จนถูกกวาดล้าง เจ้าหลวงยอมเสียสละตัวเองแม่ต้องถูกเนรเทศไปอยู่หลวงพระบาง ทว่าเรื่องราวทั้งหมดอยู่ภายใต้การรับรู้ของพระพุทธรเจ้าหลวงรัชกาลที่ 5 ทุกประการ

กระแสที่สาม เป็นการตอบโต้กลับต่อสองกลุ่มแรก โดยมองคำว่า “กบฏ” ไม่ใช่สิ่งเสียหายชั่วร้าย เลวทรามหรือเรื่องที่ต้องอับอายกันอีกต่อไป

จริงอยู่ที่คำว่า “กบฏ” ถูกนำมาใช้ตราหน้ายึดเยียดกับฝ่ายที่พ่ายแพ้ แต่เหนือสิ่งอื่นใด ควรพินิจให้ถ่องแท้ว่าเหตุการณ์ครั้งนั้นสะท้อนว่าบรรพชนชาวแพร่มีความอาจหาญในการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรม พยายามปลดแอกเพื่ออิสรภาพของแว่นแคว้นตน ใช่หรือไม่

กระแสที่สามนี้ส่วนมากเป็นคนรุ่นใหม่ ที่ภาคภูมิใจในจิตวิญญาณเสรี ไม่อยากเห็นคนเมืองแพร่อ่อนแอ ผ่านการบิดเบือนข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่พยายามจะให้ทางสยามยอมรับว่าพวกตนไม่ได้คิดคดทรยศ จนถึงกับตั้งคำถามย้อนกลับว่า “กบฏหรือ...แล้วไง?”

ดิฉันเชื่อว่าแนวคิดทั้งสามกระแสหลักนี้ผู้อ่านส่วนใหญ่เคยผ่านตากันมาบ้างแล้วตามงานวิจัย บทความ ข้อเขียนต่างๆ ที่ตอบโต้กันทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ โหมที่นี้จึงไม่ขอเสนอความเห็นดังกล่าวซ้ำ

แต่ใคร่ขอเสริมเรื่องราวของสตรีสองนางผู้ถูกบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเบื้องหลังเหตุการณ์กบฏเงี้ยว

ท่านแรกคือ แม่เจ้าบัวไหล อัครชายาของเจ้าหลวงเมืองแพร่ และอีกท่านคือเจ้าหญิงเวียงขึ้น ธิดาองค์ที่ 2 ของแม่เจ้าบัวไหลกับเจ้าหลวงเมืองแพร่

ภายหลังเหตุการณ์กบฏเงี้ยวปี 2445 แม่เจ้าบัวไหลถูกส่งตัวไปกักบริเวณอยู่ภายใต้พระเนตรพระกรรณที่วังวรดิศของสมเด็จพระยาตรางราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ส่วนเจ้าหญิงเวียงขึ้น กลับจบฉากสุดท้ายแบบอัตวินิบาตกรรมด้วยการดื่มยาพิษ

ปมหลังของแม่เจ้าบัวไหล

ป มหลังของขัตติยนรเรื่องนี้ ไม่ค่อยมีเอกสารใดๆ บันทึกให้เห็นที่รู้จักในวงกว้างมากนักเมื่อเทียบกับเรื่องราวของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี หรือขัตติยนรเรื่องอื่น ๆ ของทางเมืองเชียงใหม่ ลำพูน หรือน่าน

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากคำสั่งให้ถอดยศและคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้พ้นสภาพมหาเทวีก็เป็นได้

เรื่องนี้ตีพิมพ์อยู่ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 20 เพิ่มเติมแผ่นที่ 28 วันที่ 11 ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก 122 (พ.ศ.2446) ดังต่อไปนี้

“ประกาศลัญจกรากิบาล ถอดบัวไหลออกจากสามัญสมชกิตติยจุลจอมเกล้า ด้วยบัวไหล ภรรยา น้อยเทพวงศ์ ไม่สมควรที่จะอยู่ในตำแหน่งสามัญสมชกิตติยจุลจอมเกล้า มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ถอดบัวไหลออกจากตำแหน่งสามัญสมชกิตติยจุลจอมเกล้า และลบชื่อเสียจากพวกสามัญสมชกิตติยจุลจอมเกล้า ตั้งแต่วันที่ได้ออกราชกิจจานุเบกษาไป วันที่ 8 ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก 122 (ลงพระนาม) พิชยลาภพดิชิตา”

อย่างไรก็ดี สิ่งที่ตั้งใจดูให้ทุกคนอยากรู้จักกับเจ้านางองค์นี้ น่าจะเป็นภาพถ่ายของสตรีผู้งามสง่าพร้อมด้วยฉลองพระองค์จำลองที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์คุ้มเจ้าหลวงเมืองแพร่แห่งนี้

แม่เจ้าบัวไหลเป็นใคร สายสกุลใด มีบทบาทโดดเด่นด้านใดบ้าง ก่อนหน้าที่จะต้องเข้ามาพัวพันกับกบฏเงี้ยว?

ยังไม่มีมีการพบเอกสารระบุปีเกิดของเจ้านาง แต่เราสามารถทราบพอเป็นเลาๆ ได้จากช่วงเหตุการณ์

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 480

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 22 - พุธสัปดาห์ 28 มกราคม 2564

ปีที่: 41

ฉบับที่: 2110

หน้า: 78(เต็มหน้า)

Col.Inch: 92.97

Ad Value: 44,625.60

PRValue (x3): 133,876.80

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: ปริศนาโบราณคดี: โศกนาฏกรรมของสองเจ้านาง หลังเหตุการณ์กบฏเงี้ยวเมืองแพร่

กบฏเงี้ยวปี 2445 ที่กล่าวกันว่าขณะนั้นแม่เจ้าบัวไหลมีอายุได้ 52 ปี ในขณะที่เจ้าหลวงเมืองแพร่มีอายุ 66 ปี ถ้าเป็นจริงตามนี้ย่อมแสดงว่าแม่เจ้าบัวไหลน่าจะประสูติประมาณปี พ.ศ.2383?

บิดาของเจ้าบัวไหลคือ “แสนไชยสงคราม” พื้นเพเดิมเป็นชาวเมืองน่าน ส่วนมารดาคือ “แม่เจ้าอินคำ” เป็นชายองที่ถูกลูกคนตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณ “บ้านถิ่น” เมืองแพร่ (หมายเหตุ ปัจจุบันชาวเมืองแพร่ลำปาง พะเยา เชียงราย มักถูกเรียกโดยรวมว่าเป็น “ชาวไทลื้อ” ยกเว้นชาวเมืองในลำพูนที่ยังคงนิยมเรียกว่า “ชาวไทยอง” เพียงจังหวัดเดียว)

เหตุที่เจ้านางมีชื่อว่า “บัวไหล” นั้น มีการบันทึกไว้สองกระแส กระแสแรกกล่าวว่า เนื่องมาจากเมื่อแรกเกิดนั้น บิดาของนางคือแสนไชยสงครามต้องคดีกับทางกงสุลอังกฤษที่ฟ้องร้องต่อสยามว่าถูกชาวลาว (คนล้านนา) เอาเปรียบรังแกชาวพม่าคนในบังคับอังกฤษ ทำให้แสนไชยสงครามต้องลงไปแก้ต่างคดีความที่กรุงเทพฯ จึงนำธิดาน้อยใส่เรือล่องลงไปด้วยเป็นเหตุให้ตั้งชื่อนางว่า “บัวไหล”

ส่วนอีกกระแสหนึ่งระบุว่า นาม “บัวไหล” นั้นได้มาจากการที่แสนไชยสงครามผู้เป็นบิดาต้องเดินทางไปๆ มาๆ ขึ้นๆ ลงๆ ว่าราชการระหว่างเมืองน่านกับเมืองพะเยาอยู่เนืองๆ ช่วงนั้นเองธิดาน้อยได้ถือกำเนิดขึ้น จึงชื่อ “บัวไหล”

แม่เจ้าบัวไหลสมรสกับ “พระยาพิริยวิไชย” นามเดิม “เจ้าน้อยเทพวงศ์” (ภาษาเหนือนิยมใช้ตัว “คำ” มากกว่า “คำ”) ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันในนาม “เจ้าหลวงพิริยเทพวงศ์” เจ้าผู้ครองนครแพร่องค์สุดท้าย มีบุตร-ธิดาด้วยกัน 7 คน เป็นหญิง 6 คน คือ 1.เจ้ากานคำ 2.เจ้าเวียงขึ้น 3.เจ้าสุพรรณวดี 4.เจ้ายวงคำ 5.เจ้ายวงแก้ว 6.เจ้าหอมพล และองค์สุดท้ายต้องเป็นชาย 1 เดียวคือ เจ้าอินทร์แปลง

ผลงานชิ้นเยี่ยมของแม่เจ้าบัวไหลที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์คุ้มเจ้าหลวงฯ คือการเย็บปักถักร้อยต่างๆ ซึ่งคงได้รับทักษะด้านนี้สืบทอดมาจากแม่เจ้าอินคำที่เป็นชายอง ชิ้นที่แปลกตาคือ การเอาปีกแมลงทับมาประดับร่วมกับผ้าลูกไม้

ยังมีผลงานชิ้นโบแดงของแม่เจ้าบัวไหลอีกชิ้นที่วัดพระพุทธบาทห่มเมือง สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร เคยมีแนวคิดจะนำเสนอให้เป็น “เอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลก” นั่นคือ ผ้าปักไหมคำเป็นตัวอักษรธรรมล้านนาบนคัมภีร์แผ่นยาวต่อเนื่องกันหลายแผ่น ระบุว่าปักถวายในจุลศักราช 1235 ตรงกับพุทธศักราช 2416 ขณะนั้นแม่เจ้าบัวไหลมีอายุ 23 ปี ปัจจุบันผ้าปักไหมคำมรดกชิ้นนี้ตั้งกล่าวมีอายุ 148 ปี

เจ้าหญิงเวียงขึ้น

ขอปลิตชีพตนไม่ยอมถูกกุมขัง

ยังไม่พบเอกสารที่ระบุปีประสูติของบุตร-ธิดาทั้ง 7 ของแม่เจ้าบัวไหลกับเจ้าหลวงพิริยเทพวงศ์ (อาจมีเก็บรักษาไว้เฉพาะในวงศ์เครือญาติ) ดังนั้นเราจึงไม่อาจทราบได้ว่า ปี 2445 ช่วงที่เกิดกบฏเงี้ยวนั้น เจ้าเวียงขึ้น (หรือที่ชาวสยามรู้จักในนาม “เจ้าเมืองขึ้น”) ธิดาองค์ที่สองรองจากเจ้ากานคำ (ธิดาองค์แรกเสียชีวิตก่อนเกิดกบฏเงี้ยว) มีอายุเท่าไร

เมื่อพิจารณาจากอายุของแม่เจ้าบัวไหล 52 ปีในช่วงกบฏเงี้ยว จึงพออนุมานได้ว่า เจ้าเวียงขึ้นก็น่าจะมีอายุราว 30 ต้นๆ ถือว่าเป็นตัวเลขที่น่าสนใจยิ่ง เพราะช่วงกบฏเงี้ยว เจ้าदारาร์คมีเองก็มีพระชนมายุราว 30 ต้นๆเช่นกัน

น่าตื่นเต้นทีเดียว หากมีการพบหลักฐานการแสดงความคิดเห็นเรื่องกบฏเงี้ยวของเจ้าदारาร์คมี ไม่ว่าจะเอกสารตอบโต้กับสมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุกาพ หรือมีถึงเจ้านายฝ่ายเหนือท่านอื่นใด ว่าพระองค์ทรงมีมุมมองอย่างไรต่อความพยายามที่จะปลดแอกตนเองของชาวแพร่ ในฐานะที่พระองค์เองอยู่ในสภาพเป็น “องค์ประกัน” ต่อราชสำนักสยาม?

ทำไมเจ้าเวียงขึ้นกับสามี คือเจ้าราชวงศ์ (เจ้าน้อยบุญศรี บุตรรัตน์) จึงต้องปลิตชีพด้วยการตีเมียพิษในคุ้มเจ้าราชวงศ์ (ปัจจุบันคุ้มนี้รื้อแล้ว) ในเมื่อเจ้าพี่เจ้าน้องคนอื่นๆ ก็ไม่ได้รับโทษทัณฑ์ขั้นประหาร มีเพียง

แค่ถูกถอดยศศักดิ์ นำตัวไปกักบริเวณที่กรุงเทพฯ

หลักฐานหลายชิ้นระบุว่า เจ้าราชวงศ์ผู้เป็นบุตรเขยลำดับที่ 2 รองจากเขยใหญ่ เจ้าอุปราช (เจ้าน้อยเสาร์ วรราช สวามีเจ้ากานคำ) นั้นมีบทบาทสำคัญในการบริหารช่วยราชการเมืองแพร่ เนื่องจากเจ้ากานคำได้เสียชีวิต ทำให้เจ้าอุปราชพลอยถูกลดบทบาทตามลงไปด้วย

เจ้าราชวงศ์เป็นที่ไว้วางใจของเจ้าหลวงพิริยเทพวงศ์ ถูกวางตำแหน่งให้เป็น “ว่าที่เจ้าหลวงองค์ถัดไป” ดังนั้น ช่วงที่เกิดเหตุการณ์กบฏเงี้ยว เจ้าราชวงศ์กับเจ้าหญิงเวียงขึ้นย่อมถูกเพ่งเล็งจากสยามมากเป็นพิเศษว่าต้องมีส่วนรู้เห็นเป็นใจสนับสนุนให้พวกเงี้ยวก่อการจลาจล

ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดเหตุการณ์ปราบกบฏเงี้ยวในช่วงต้นเดือนตุลาคม 2445 เจ้าหลวงพิริยเทพวงศ์ได้อัปเปหิตัวเองไปอยู่เมืองหลวงพระบาง จนสิ้นพระชนม์ชีพที่นั่น

ฝ่ายเจ้าเวียงขึ้นพร้อมกับสามีได้พร้อมใจกันตีเมียพิษจนถึงแก่กรรมเคียงข้างกัน โดยมียอมให้ใครมาจับกุมคุมขัง ถอดยศครีบทัทธิย์ กล่าวคือ ได้ตัดสินใจเลือกทางเดินแล้ว

แม้จะแพ้หรือถูกมองว่าเป็นกบฏ แต่ก็เป็นผู้แพ้ที่เด็ดเดี่ยวพระนาง ●

ม.ล.ภาสกร อาภากร เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการคัดสรรศิลปินร่วมสมัยดีเด่นรางวัล "ศิลปิน" ประจำปี พ.ศ. 2564 ครั้งที่ 1 สาขาศิลปะการออกแบบ โดยมี โกวิท วัฒนามา รองผอ.สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เข้าร่วมประชุมด้วย เมื่อวันก่อน.

ศาสตร์ 4 DNA ถอดจุดเด่นชุมชน

ดร.วิมลลักษณ์ ชูชาติ ผอ.สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สสร.) กล่าวว่า ช่วงปี 2561-2563 ได้ศึกษาข้อมูลการดำเนินการโครงการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยเพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมใน 12 จังหวัด โดยได้รับการตอบรับและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี มีชุมชนเข้าร่วมโครงการ 12 จังหวัดรวม 137 อำเภอ โดยแต่ละชุมชนมีความเข้าใจในการนำทุนทางวัฒนธรรมไปปรับใช้สร้างสรรค์ได้ผลงานที่ออกแบบมาอย่างสวยงาม แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งในการดำเนินการ โครงการนี้จะเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ต้องอาศัยความร่วมมือของวัฒนธรรมจังหวัด ภาคเอกชน และคนในชุมชนผ่านการใช้ศาสตร์ 4DNA ที่ช่วยถอดจุดเด่นของจังหวัดตั้งแต่คำขวัญ แหล่งท่องเที่ยว เศรษฐกิจสังคม อาณาเขต ประเพณีวัฒนธรรม และจุดเด่นอื่นๆ มาใช้ออกแบบเป็นสัญลักษณ์ โลโก้ หรือลวดลายสินค้าพิเศษเพื่อไปใช้กับสินค้าผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ และเมื่อพัฒนาเป็นสินค้าแล้ว ได้มีการหารือไปทางกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการหาทางปกป้องผลิตภัณฑ์ด้วย.

● สสร.ให้ทุน : ดร.วิมลลักษณ์ ชูชาติ ผอ.สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (สสร.) กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) กล่าวว่า สสร.ได้ประกาศผลการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนโครงการเงินอุดหนุนการพัฒนาและส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย ครั้งที่ 3 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 โดยคณะกรรมการได้พิจารณาเห็นชอบ ให้โครงการจัดทำชุดประจำชาติ “ชุดไตรรงค์ค่อนงศ์นาคสุพรรณมัจฉา” (ชุดปลากัด) ของบริษัท ทีพีเอ็น โกลบอล จำกัด ซึ่งเสนอเข้ามาในช่วงเดือนธันวาคมที่ผ่านมา ได้รับการพิจารณาให้ได้รับการอุดหนุนแล้ว.

เช็กสตี้ออกหนังสือ

กาสะลอง

กาสะลอง สำนักพิมพ์อ่านอิตาลี คลาวดิโอ โซปรันเซตติ และเคียรา นาดาลูซี ร่วมเขียน ซารา ฟีบรี ออกแบบปกและวาดภาพประกอบ นันธวรรณ ซาญประเสริฐ แปล จำนวน 210 หน้า ราคา 395 บาท

นิยายภาพที่ตัดแปลงจากเหตุการณ์จริง โดยมีฉากหลังเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยระหว่างทศวรรษที่ 2520-2550 อันเป็นส่วนผสมของข้อมูลด้านมานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์การเมืองไทยร่วมสมัย ศิลปะการประพันธ์และงานกราฟิกที่คนแต่งได้ศึกษา ค้นคว้ามากกว่า 10 ปี บวกกับบทสัมภาษณ์กว่า 100 ชั่วโมง ใช้เวลาพักอยู่ในประเทศไทยตลอดช่วงปี 2558 เพื่อจัดทำข้อมูลทั้งในรูปแบบภาพถ่ายและฟิล์มภาพยนตร์กว่า 1,000 รายการ ใช้เอกสารทั้งจากหอสมุดแห่งชาติ หอภาพยนตร์ รวมทั้งงานสะสมของนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อสร้างตัวตนที่มีชีวิตของ “นก” มอเตอร์ไซด์รับจ้างชาวอุดรธานีที่มุ่งสู่เมืองหลวงเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

แต่กลางปี 2520 ชีวิตของนกเริ่มถูกเหวี่ยงด้วยลมการเมืองที่ดูเหมือนทำให้เขารู้สึกมีอิสระราวกับบิน แรงลมการเมืองดูดเขาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคนเลือดแดงที่ตื่นรู้และเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง แต่ก็เหมือนเป็น “ภาพลวงตา” ก่อนที่ลมจะพัดพาทุกสิ่งไปหลังเขาสูญเสียดวงตาจากกระสุนระหว่างการสลายการชุมนุมในปี 2553 แต่ภาพลวงตานั้นก็กลับมาตอกย้ำภาวะ “กาสะลอง” อีกครั้งหลังรัฐบาลที่เขาสนับสนุนชนะการเลือกตั้งในปี 2554 เป็นภาวะตาสว่างที่ทำให้เห็นว่าประเทศนี้ช่างมีดินแดนไร้ทางออก ไม่มีที่พึ่ง ไม่มีคามยุติธรรม ไม่มีสิ่งที่จะวางใจได้ ทุกสิ่งที่เห็นล้วนเป็น “ภาพลวงตา”

ชีวิตของหนุ่มอีสานเพียงชีวิตเดียวนี้กลายเป็นการบอกเล่าชะตากรรมของคนในสังคมไทยทั้งประเทศ เรื่องราวในเล่มเป็นเสมือนบันทึกประวัติศาสตร์การเมืองของสังคมไทย แม้หนุ่มตาบอดในเรื่องจะตาสว่าง แต่ประเทศนี้ก็ยังไม่มีความสว่างไม่ว่าจะนอกหรือ

ในนิยายภาพเล่มนี้

ฉันตัวข้าพเจ้าคือแมว (I Am A Cat) สำนักพิมพ์กัมมะเทีย นัตซึเมะ โซเซกิ (Natsume Soseki) ผู้เขียน ชัญพล วรรค์ดี แปล จำนวน 527 หน้า ราคา 560 บาท

ผลงานชิ้นเอกของนักเขียนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในญี่ปุ่นและโลกตะวันตกว่าประพันธ์งานเขียนยุคใหม่ของญี่ปุ่นได้ยอดเยี่ยมและยืนยงจนรัฐบาลญี่ปุ่นให้เกียรติพิมพ์รูปเขาลงในธนบัตรใบละ 1,000 เยนเมื่อปี 1984

เรื่องนี้เป็นนวนิยายเรื่องแรกที่เขาเขียนเพื่อบรรเทาอาการโรคประสาทจากความเครียด เดิมตั้งใจเขียนเป็นเรื่องสั้นขนาดตอนเดียว แต่กลับได้รับความนิยมอย่างมากจนต้องเขียนเพิ่มเป็นตอนๆ ต่อเนื่อง ส่งผลให้เขากลายเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงในเวลาต่อมา

เนื้อหาพูดถึงสังคมญี่ปุ่นในช่วงยุคเมจิโดยเฉพาะประเด็นการพยายามผสมผสานวัฒนธรรมตะวันตกเข้ากับขนบธรรมเนียมของญี่ปุ่นผ่านสายตาดูแมวตัวหนึ่งที่ทำตัวราวกับเป็นมนุษย์ ถ่ายทอดเรื่องราวและวิถีชีวิตของเหล่าชนชั้นกลางยุคนั้น พร้อมทั้งเสียดเย้ยชนชั้นสูงตัวจริงและผู้ที่ยพยายามจะก้าวขึ้นมาเป็น โดยที่เจ้าแมวไร้ชื่อตัวนี้มองมนุษย์ในมุมที่คิดว่าตนเหนือกว่ามวลแมวทั่วไปจึงนิยามมนุษย์แต่ละคน รวมทั้งผู้คนในสังคมของครอบครัว “นายท่าน” เจ้าของบ้านที่ตนพลัดหลงเข้ามาอาศัยได้ด้วยสถานะที่เท่าเทียมกัน

นำเค้าโครงสุดท้ายด้วยวัยเพียง 2 ปี เจ้าแมวไร้ชื่อนี้ก็จบชีวิตอย่างง่ายดายเพราะไป “ทดลอง” ซิมเบียร์ที่มีตรัสหอยของนายท่านดีไม่หมด มันอดทนชิมสิ่งที่มีมนุษย์เชื่อว่า “ยาดีต้องขม” จนเมามายตกอ่างน้ำตาย ราวกับว่าที่สุดแล้วชีวิตมันก็ไร้ค่า ไร้สาระไม่ต่างจากมนุษย์ที่มันจิกกัด แต่ในหัวสุดท้ายของชีวิต มันก็พอใจต่อความสงบอันแปลกประหลาดที่ได้รับจากความตาย

กษัตริย์คืออะไร-มานุษยวิทยา สำหรับเยาวชน สำนักพิมพ์ IL-LUMINATIONS แก๊งกิก กิติเรียงลาภ แปล จำนวน 113 หน้า ราคา 180 บาท

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 480

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 22 - พุธสัปดาห์ 28 มกราคม 2564

ปีที่: 41

ฉบับที่: 2110

หน้า: 83(ล่าง)

Col.Inch: 55.31

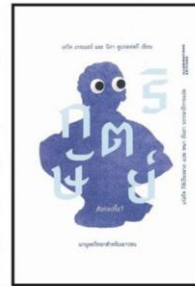
Ad Value: 26,548.80

PRValue (x3): 79,646.40

ศิลปิน: สีสี่

คอลัมน์: เช็กสต็อกหนังสือ

รวบรวมและสาธยายคำถาม-คำตอบมากมายที่จะช่วยให้เราเข้าใจที่มาที่ไปของ กษัตริย์และระบอบกษัตริย์ซึ่งผู้คนส่วนมากมักมีความเข้าใจผิดๆ อยู่ 2 ประการ ประการแรกคือ คิดว่าการปกครองโดยกษัตริย์เป็นสิ่งที่มืออยู่ก่อนแล้ว ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด ต่อมาคือ คิดว่าบรรดาผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในอดีตอันไกลโพ้นได้มอบอำนาจที่ทั้งหมดให้แก่กษัตริย์

เนื่องจากคนสมัยก่อนนั้นโง่และไม่รู้จักวิธีการเลือกตั้งผู้นำของตนเอง มีคำถามและคำตอบมากมายในเล่มที่อ่านแล้วชวนสนุกและคิดตาม อาทิ ก่อนหน้านั้นมีสิ่งทีเรียกว่ากษัตริย์และราชินีอยู่ก่อนแล้วจริงหรือ ถ้าเช่นนั้นกษัตริย์องค์แรกมาจากไหนและก้าวขึ้นเป็นกษัตริย์ได้อย่างไร อะไรทำให้แต่ละราชวงศ์แตกต่างจากราชวงศ์อื่นรวมทั้งตัวกษัตริย์และราชินี ราชอาณาจักรคืออะไร และอะไรคือความแตกต่างระหว่างชาติกับอาณาจักร อาณาจักรจะคงอยู่ชั่วกาลปาวสานหรือไม่ ใครคือคนที่กษัตริย์ปกครอง ประชาชนต้องทำอะไรให้กษัตริย์บ้าง และผู้คนคาดหวังให้กษัตริย์และราชินีทำอะไรให้พวกเขา เพราะเหตุใดกษัตริย์จึงต้องรับผิดชอบความเป็นไปในโลกธรรมชาติ หากกษัตริย์ป่วยจะเป็นอย่างไร จริงไหมที่การเป็นกษัตริย์และราชินีเต็มไปด้วยอันตราย คนเพียงคนเดียวปกครองคนจำนวนมากได้อย่างไร และคนคนนั้นรักษาอำนาจของตนไว้ได้อย่างไร ห้ามเล่นตลกกับกษัตริย์ แต่ทำไม “ตลกหลวง” ทำได้ กษัตริย์กับความเป็นกษัตริย์อะไรสำคัญกว่ากัน ...ฯลฯ

ซึ่งเราจะพบว่าคำตอบอันธรรมดาสามัญนั้น บางครั้งไม่มีตรรกะเหตุผลหรือมีก็น่าขบขัน อันเป็นสิ่งที่ผู้เขียนทั้งสองคาดหวังให้ผู้อ่านอ่านอย่างสนุกสนานเช่นเดียวกับที่พวกเขาก็เขียนด้วยความสนุกสนานด้วยหวังให้เป็นข้อมูลทางมานุษยวิทยาสำหรับเยาวชนจริงๆ

ก 1 คม คิต

“แมวมมีความตรงไปตรงมาทางอารมณ์อย่างแท้จริง แต่มีมนุษย์... ด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง อาจซ่อนเร้นความรู้สึกของพวกเขา แต่แมว์ไม่ทำเช่นนั้น”

เออร์เนสต์ เฮมิงเวย์ ●

Live Release

เวทีเสวนาพลังครูไทยวิถีใหม่ เน้นปัญญา 3 ฐาน สร้างทักษะ การจัดการเรียนรู้เพื่อครูยุคดิจิทัล

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา จัดงานวันครูออนไลน์ ภาย
ใต้หัวข้อ “พลังครูวิถีใหม่ ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล” จัดกิจกรรม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อครูยุค
ดิจิทัล เรื่องศาสตร์พระราชา” โดยมี **ดร.ดนัย จันทร์เจ้าฉาย**
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และ
มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด และประธานมูลนิธิธรรมดี อาจารย์
อดุลย์ ดาราธรรม นายกสมาคมนักเรียนเก่า AFS ประเทศไทย
ดร.สมณี ปิ่นเวหาส์ วิทยากรจิตอาสา นักเรียนเก่า AFS ร่วม
เสวนา ดำเนินรายการโดย **รองศาสตราจารย์อนุชาติ พวงสำลี**
คณบดีคณะวิทยาการวิจัยและศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พร้อมด้วย **วิภา ลีคนาพรวิสิฐ** ผู้
อำนวยการสำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ คุรุสภา ให้การ
ต้อนรับ ณ หอสมุดคุรุสภา